אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת ריב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' מנחם אב תרס"ט - רחובות

נמען: אביו, ר' שלמה זלמן הכהן קוק

הרב קוק מתנצל על מיעוט מכתביו. בעניין בעלי מלאכה שהוסתו נגדו, הרב קוק דן את כולם לכף זכות, ואין לו עניין בעסקיו הפרטיים אלא בטובת הכלל. הרב קוק רואה בכל הסיבות, ובשלטון התורכי, 'מצעדי גאולה' נסתרים, אף שרבים שבים לארץ בלי לדעת את משמעות השיבה. הרב קוק ממליץ לאביו על חמי טבריה לריפוי השיגרון. ברחובות הגיעו עולים מתימן, רובם בני תורה ויראי שמים, עובדים ומתפללים, והם ימלאו את מקומם של הפורקים מרוסיה.

עיקרי הדברים

- דן לכף זכות את המוסתים נגדו.
- השלטון התורכי וסיבות הזמן - 'מצעדי גאולה'.
- חמי טבריה לרפואה.
- העולים מתימן ברחובות - תיאור ושבח.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1]. רחובות ת"ו[2], ד' מנ"א[3] תרס"ט[4].

מבין המצרים, קרן ירים, ואור לישרים, וציצת נזרים, וסלילת מעברים, למקום יאורים, לבני ציון היקרים, נישאים על כנפי נשרים, ומגבעות יהודה הד הרים, שלו'[5] מעברים, לכבוד אאמו"ר[6] [אביו, הרב שלמה זלמן קוק] עט"ר[7], הרב הגדול בתוי"ר[8], יחד חוברה, מוהרש"ז[9] הכהן שליט"א[10], וכא"ל[11] שלו' רב וברכות לעד.

---

1 ב"ה - ברוך השם

2 ת"ו - תבנה ותכונן

3 מנ"א - מנחם אב

4 תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)

5 שלו' - שלום

6 אאמו"ר - אדוני אבי מורי ורבי

7 עט"ר - עטרת ראשי

8 בתוי"ר - בתורה ויראה

9 מוהרש"ז - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ש, ז (למשל: שמואל + זאב) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

10 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

11 וכא"ל - וכל אשר לו

אחדשה"ט[12] דאאמו"ר[13] שליט"א באה"ר[14].

עברו ימים ושבועות, גם חדשים, ומכתב לכא"א[15] שי'[16] לא נכתב ממני, זולת מכתבים גלויים וקצרים, אשר גם הם עבר זמן אדריסתם, וכפי הנראה לא הגיעו ליד מר אבא שליט"א. כעת אחרי עבור איזה משך ימים מעת באי לרחובות ת"ו, אמרתי אשלמה מעט את חובי, ואבטח בכאאמו"ר[17] שיסלח בטובו על האיחור העבר, אשר נעשה לא במרד, כ"א[18] מפני הטרדות ומניעות הענינים. איזה פרטים כבר כתב בני שי', ביחוד ע"ד[19] איזה מבעלי-המלאכות, אשר ע"פ[20] הסתת אחד חשבו להמרות את רוחי, ואנכי ב"ה שלו' כל עם ד' אדרוש, כקטן כגדול, כחכם כבור, ואת תומתי, לדון את כולם לכף זכות ולהטות כלפי חסד, ברוך ד' אשר לא אעזבנה. וכל מה שהקפדתי ע"ז[21] קצת, הוא רק מה שיוכל להיות עולה על לב אנשים מישראל שלא אשים להם לב, מפני עניותם או פשטותם. חלילה, חלילה לזרעא דאבא שליט"א לחשב כן. ות"ל[22] אין הענין תופס מקום אפילו בעיר, וק"ו[23] במושבות. ובכלל כל ישעי וחפצי מאז באי אל הקודש, בעזרת צור ישועתי ב"ה, רק לעבוד לטובת אה"ק[24] ועם-ד' השוכן בה, ואין לי שום חפץ ודאגה בשביל עסקי עצמי הפרטיים, שאינם חשובים כלום לגבי טובת הכלל של הגוי כולו, יברכם ד', ויצמיח מהרה קרן ישועה. ע"כ[25] אין להצטער מזה כלל, ואיננו ראוי כל ענין זה לשימת-לב כלל, רק להוסיף תקוה בחסדי ד' על עמו ונחלתו, שהננו רואים ב"ה בעינינו פליאות נצני ישועתו, עצות מרחוק אמונה אמן. [ישעיהו כה, א] ומה גדול הוא החיוב עכשו של השרשת האמונה השלמה, שכל מה שהשי"ת[26] מסבב את הסיבות, בלאומים בכלל ובממלכת תורקיה בפרט, [מהפכת "הטורקים הצעירים" (תרס"ח) עוררה אז תקוות לשינוי במעמד היהודים בארץ ישראל] אשר מאת ד' היתה זאת, שתהי'[27] ארץ הצבי שמורה תחת ידיה עד עת קץ, שהכל הם מצעדי גאולה וישועה, הנרקמים במסתרים, בתחתיות ארץ, להחיש פדות כי בא מועד, והתעוררות נחמה זו היא באמת מרפא לכל עגמת נפש של עניני הכלל והפרט. ב"ה אשר האיר לנו, בדור אפל ושפל זה, בהתנוצצות ישועה, לאדמת הקודש, מה שלא הי'[28] מעת גלינו מאדמתנו. ולמענו ב"ה יעש גם בלא הכנה רוחנית אחרת, כ"א מה שישימו ישראל פניהם לשוב אל ארץ ד', כיונים אל ארובותיהם, [ישעיהו ס, ח] אע"ג[29] שרבים מהם אינם יודעים מה

---

12 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
13 דאאמו"ר - דאדוני אבי מורי ורבי
14 באה"ר - באהבה רבה
15 לכא"א - לכל אחד ואחד
16 שי' - שיחיה
17 בכאאמו"ר - בכבוד אדוני אבי מורי ורבי
18 כ"א - כי אם
19 ע"ד - על דבר
20 ע"פ - על פי
21 ע"ז - על זה
22 ות"ל - ותודה לא-ל
23 וק"ו - וקל וחומר
24 אה"ק - ארץ הקודש
25 ע"כ - על כן
26 שהשי"ת - שהשם יתברך
27 שתהי' - שתהיה
28 הי' - היה
29 אע"ג - אף על גב

היא שיבה, מה תכונתה ותפקידה. לא יארכו הימים, והאור האמיתי יגלה, ויד ד' הנטויה ממצרים ועד הנה, ומראש מקדם עד עולמי עד, תראה ותגלה לעין כל רוח ונשמה.

יודיעני נא כאאמו"ר[30] שלו' בריאותו, ביחוד ע"ד הריומאטיזם. מה מאד הי' טוב אם הי' בא לאה"ק[31], ודרך אגב מרחצאות של חמי טבריא המה נאותים לזה, ודאי לא פחות, ונקוה שיותר ויותר, ממימי דרוזגניק, קמרן וצחציניק [עיירות מרפא במזרח אירופה] וכיו"ב[32]. בכלל ראיתי הרבה שבעי רצון מרפואתם, אע"פ[33] שעדיין אינם שם הסדרים של הבנינים, אשר נשתלמו באלו המקומות באירופא, ואשר בודאי היו כן אצלנו בימי גדולתנו ותפארתנו, וביתר שאת יהיו לנו בשוב ד' שבות עמו, ויציץ ויפרח ישראל על חבל נחלתו. אבל ב"ה שברכת הארץ הולכת ושבה אליה, בתור התחלת ההתחלה, קמעא קמעא, כהדא קריצתא דצפרא.

פה במושבה נוסף ב"ה דבר לטובה, ע"י[34] הד הקול של קיבוץ גלויות לאה"ק, שבא לארץ תימן, באו רבים מאחב"י[35] היושבים שם, בלחץ נורא וגלות איומה מאד, לאה"ק, והם אנשים מסתפקים במועט מאד, רובם ככולם בני תורה, כמעט שלא נמצא ביניהם ע"ה[36] כלל, וכולם חרדים ויראי ד' מאד. לוקחו כמה מהם בתור פועלים במושבה, ומה טוב הוא שאלה ימלאו את המקום של הפסולת דמסיטרא דע"ר[37] הבאים מרוסיא, שהגרועים שבהם א"א[38] שתהי' להם אחיזה באי"י[39], "לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה". והתימנים הללו, הנם ב"ה אנשים בריאים, אוהבים את העבודה, מתפללים בכל יום ג"פ[40] בציבור, בכונה, בחדר מיוחד שבביהכ"נ[41] הגדול פה שייחדו להם, ומתנהגים בכל נימוסי ארצם, הקרובים הרבה למנהגי ישראל היותר ראשונים בכל דבר. והננו שמחים לראות קיבוץ נדחים, אלה מצפון ואלה מתימן, וכולם פונים לארץ חמדה באהבה, ושמחים על גורלם אשר הביאם ד' לאה"ק, ועובדים באהבה את עבודתם בשדה ובכרם, ומהם שומרים ונוטרי כרמים, ושקדנים בתורה, ביראת שמים תמימה, ואין פרץ ומריבות בשכונתם, אע"פ שיש לכמה מהם יותר מאשה אחת, ויש שי"ל[42] ארבע נשים, וחיים בשלות השקט. וכפי הנראה יבאו רבים מהם לימים הבעל"ט[43] להאחז בעבודתם בתור פועלים במושבות, כן ירבה וכן יפרוץ, ויאספו אספת נדחי צאן פזורה, כעדר בתוך הדברו.

מז"ט[44] לנו על הולדת הבן החדש לאחינו הרד"ב[45] שי', לאוי"ט[46].

---

30 כאאמו"ר - כאדוני אבי מורי ורבי
31 לאה"ק - לארץ הקודש
32 וכיו"ב - וכיוצא בזה
33 אע"פ - אף על פי
34 ע"י - על ידי
35 מאחב"י - מאחינו בני ישראל
36 ע"ה - עליו השלום
37 דע"ר - דערב רב
38 א"א - אי אפשר
39 באי"י - בארץ ישראל
40 ג"פ - שלוש פעמים; "תקבל ג"פ": גט פיטורין
41 שבביהכ"נ - שבבית הכנסת
42 שי"ל - שיש לומר
43 הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
44 מז"ט - מזל טוב
45 הרד"ב - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ד, ב (למשל: דוד + בנימין) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
46 לאוי"ט - לאורך ימים טובים

הנני חותם בכל חותמי ברכות באה"ר, בצפיית ישועה וכ"ט[47], כנה"ר[48] ונפש בנו עבדו, מוכן לשרתו, בכבוד וביראה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

47 וכ"ט - וכל טוב

48 כנה"ר - כנפשו הרמה